

<http://news.kompass.ua/news/delojt_sostavil_rejting_top_500_krupnejshikh_komp_anij_centralnoj_i_vostochnoj_evropy/2012-09-07-27694>.

5. Світові тенденції розвитку сектору роздрібно́ї торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.deloitte.com/view/uk_ua/ua/be960e8a520f4310VgnVCM2000001b56f00aRCRD.htm>.

6. Топ-10 світових ритейлерів за підсумками 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://news.finance.ua/ua/orgsrc/~2/0/3045/266631>>.

7. Чорна М. В. Управління конкурентоспроможністю підприємств роздрібно́ї торгівлі: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : монографія / М. В. Чорна. – Харків : ХДУХТ, 2010. – 426 с.

8. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2013–2023 роки [Електронний ресурс] : [Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2012 р. № 690-р.]. – Режим доступу : <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/690-2012-p>>.

9. Тодерич Д. Б. Сучасні тенденції розвитку роздрібно́ї торгівлі [Електронний ресурс] / Д. Б. Тодерич, Л. В. Семерунь. – Режим доступу : <<http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=32845>>.

Отримано 30.10.2012. ХДУХТ, Харків.

© Т.Б. Кушнір, 2012.

УДК 658.012.23:338.45:621.311

А.В. Аргъомова, канд. техн. наук (НАУ «ХАІ», Харків)

О.С. Ніконов, студ. (НАУ «ХАІ», Харків)

АНАЛІЗ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЮ

Проведено аналіз існуючих електростанцій в Україні, а також собівартості теплової енергії з різних джерел. Зроблено розрахунок побудови нової ТЕС. У разі використання побудованої ТЕС вартість електроенергії значно нижча порівняно з тарифами постачальника, що дозволило забезпечити енергозбереження, а також знизити витрати на виробництво продукції.

Проведен анализ существующих электростанций в Украине, а также себестоимости тепловой энергии из различных источников. Произведен расчет строительства новой ТЭС. При использовании построенной ТЭС стоимость электроэнергии значительно ниже по сравнению с тарифами поставщика, что позволило обеспечить энергосбережение, а также снизить затраты на производство продукции.

The article analyzes the existing power plants in Ukraine, as well as the cost of thermal energy from different sources. The calculation of building a new power station. If you are using thermal power plant built by the cost of electricity is much lower than the rates the provider.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В Україні ціни на електроенергію постійно зростають, тому завдання мінімізації витрат на її виготовлення є актуальним, бо енергетична складова присутня в будь-якій продукції, впливаючи на її собівартість і, в кінцевому підсумку, на ціну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зниження витрат на електроенергію можливо досягти шляхом оптимізації графіка енергоспоживання, бо ціни на енергоринку [1] формуються погодинно – удень електроенергія значно дорожче, ніж уночі. За інформацією Національної комісії регулювання електроенергетики (НКРЕ), доба ділиться на три тимчасові зони: уночі ціна електроенергії визначається з коефіцієнтом 0,25, у години пік – 1,8, у напівпікові часи – 1,02. Тому підприємства, в яких є можливість працювати вночі, переходять на зонний тариф. Також можна економити, якщо купувати електроенергію у незалежного постачальника, або отримавши ліцензію на постачання електроенергії за нерегульованим тарифом. Витрати в облэнерго на поставку електроенергії вище, ніж у незалежних постачальників, тому на постачанні можна заощадити 1,5...2% вартості електроенергії. Крім того, виходом із ситуації може стати будівництво власних генеруючих потужностей [2].

Мета та завдання статті – обґрунтування витрат на будівництво власної ТЕС із урахуванням виду палива, яке використовується.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні є чотири види електростанцій, які розрізняють за ресурсом, який використовується:

- теплові (ТЕС) – працюють на твердому, рідкому й газоподібному паливі; серед них вирізняють конденсаційні й теплоелектроцентралі;

- атомні (АЕС) – паливо використовують збагачений уран або інші радіоактивні елементи;

- гідравлічні (ГЕС) – використовують відповідні гідроресурси. Їх поділяють на гідроелектростанції, гідростимуляційні й припливні;

- електростанції, що використовують нетрадиційні джерела енергії. Серед них найперспективнішими є вітрові, сонячні та ін.

Найпоширеніші в Україні теплові електростанції. Вони виробляють майже 2/3 усієї електричної енергії в державі. За останні 30 років потужність цих станцій зросла у 5 разів. Частка вугілля в структурі палива, яке використовують ТЕС, велика. Перевагою ТЕС є відносно вільне розміщення, удвоє менший обсяг капіталовкладень, якщо порівняти з ГЕС. Під час аналізу вартості теплової енергії у табл. 1 було досліджено наступні види палива, яке використовує ТЕС [3].

Таблиця 1 – Вартість 1кВт теплової енергії з різних джерел

Паливо	За умов спалювання 1кг, 1м ³ палива отримуємо кВт тепла	Вартість грн за 1м ³
Деревина	2,96	0,11
Торф	2,9	0,105
Буре вугілля	3,1	0,16
Кам'яне вугілля	6,4	0,09
Антрацит	6,7	–
Кокс	7,0	–
Сланець естонський	2,3	–
Бензин	10,5	–
Гас	10,4	–
Дизельне паливо	10,3	0,56
Мазут	9,7	0,41
Сланцевий мазут	9,1	–
Зріджений газ	10,8	–
Природний газ	8,0	0,156
Тепловий насос	-	0,133

Для умов ПАТ «Стахановський завод феросплавів» має сенс розглядати декілька основних перспективних варіантів видобування електроенергії з вугілля:

– теплова електростанція з паротурбінним циклом – спалювання вугілля в казанах із циркулюючим киплячим шаром (ЦКШ), з виробленням гострої пари, добування електричної енергії на парових турбінах;

– теплова електростанція з виробленням і використанням синтезу-газу – газифікацією вугілля добуванням синтезу-газу, подальшим спалюванням синтезу-газу в топках казана, добуванням електричної енергії в парових турбінах;

– теплова електростанція з виробленням синтезу-газу, але з подальшим спалюванням його в газотурбінній установці, що виробляє електроенергію;

– використання вільних площ ЛТЕС ТОВ «Востокенерго» – за наявності відповідних нормативно-правових документів можливе використання даних площ для установки казанів, турбін, генераторів та ін.

Вартість електроенергії, що купується заводом, із мереж ДС НЕК «Укренерго» згідно з договором на постачання електроенергії за регульованим тарифом із постачальником ліцензіатом за регульованим тарифом ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» («ЛЕО») складає:

– вироблення електроенергії на рік $1\,740\,375 \cdot 10^3$ кВтгод;

– ціна кВтгод ТОВ «ЛЕО» за цінами січня 2011 року – 1,02 грн/кВтгод.

Вартість електроенергії за умов постачання від ТОВ «ЛЕО» складає:

$$1\,740\,375 \cdot 10^3 \text{ кВтгод} \cdot 1,02 \text{ грн/кВтгод} = 1\,775\,182\,000 \text{ грн.}$$

Вироблення електроенергії і прогнозна вартість одного кВтгод власною ТЕС складатиме:

– розрахункове річне вироблення електроенергії ТЕС:
 $1\,912\,500 \cdot 10^3$ кВтгод;

– потреба електроенергії на власні потреби ТЕС: 9% або
 $1\,912\,500 \cdot 10^3$ кВтгод $\cdot 0,09 = 172\,125 \cdot 10^3$ кВтгод.

Відпустка електроенергії ТЕС складе:

$$1\,912\,500 \cdot 10^3 - 172\,125 \cdot 10^3 = 1\,740\,375 \cdot 10^3 \text{ кВтгод.}$$

Прогнозна ціна електроенергії:

$$\frac{262392478 \text{ грн}}{1740375 \cdot 10^3 \text{ кВтгод}} = 0,15 \frac{\text{грн}}{\text{кВтгод}}$$

Економія на рік складе:

$$1\,775\,182\,000 - 262\,392\,478 = 1\,512\,789\,522 \text{ грн.}$$

Під час будівництва було враховано капітальні вкладення, які визначені на підставі даних за об'єктами-аналогами у табл. 2. Остаточна вартість устаткування, матеріалів, будівельно-монтажних і

пуско-налагоджувальних робіт вимагає додаткового опрацювання й уточнення.

Таблиця 2 – Оцінювальні витрати на будівництво ТЕС

Номенклатура витрат	Вартість, тис. дол. США	Вартість, тис. грн
Розробка ТЕО і проекту	10 000	80 000
Підготовка вугілля (вугільний склад, подача, розвантаження та ін.)	7 000	56 000
Пароводяний тракт	36 500	292 000
КПП і автоматика	18 750	150 000
Котельне устаткування	64 000	512 000
Парові турбіни	32 250	258 000
Адміністративно-побутові споруди (будівля головного комплексу, димар, будівля берегової насосної станції)	48 000	384 000
Газоочистка (очищення димових газів)	24 000	192 000
Електричне устаткування	10 000	80 000
Пуско-налагоджувальні роботи	6 000	48 000
Інші інвестиційні витрати	23 000	184 000
Будівництво водоводу технічної води	5 000	40 000
РАЗОМ	284 500	2 276 000

Термін окупності ТЕС ПАТ «СЗФ» без урахування відсотків на погашення кредиту за капітальних вкладень – $2\,276\,000 \cdot 10^3$ грн і економії за рахунок ціни електроенергії – 1 512 789 522 грн дорівнює:

$$\frac{2276000 \cdot 10^3}{1512789522} = 1,5\text{р.}$$

За вищенаведеними розрахунками економії за рахунок ціни електроенергії – складе 1 512 789 522 грн, отже термін окупності об'єкта складає 1,5 р.

Висновки. У статті проведено аналіз існуючих електростанцій в Україні, а також собівартість теплової енергії з різних джерел. Виявлені особливості видобування електроенергії з вугілля. Проведено розрахунок будівництва нової ТЕС та її термін окупності. За умов використання побудованої ТЕС на ПАТ «Стахановський завод феросплавів» вартість електроенергії значно знижена порівняно з тарифами постачальника ООО «Луганське енергетичне об'єднання», що дозволило забезпечити енергозбереження, а також знизити витрати на виробництво продукції.

Список літератури

1. Енергетична стратегія України на період до 2030 року та подальшу перспективу (проект) / Мінпаливенерго та НАН України. – К., 2003.
2. Підсумки роботи електроенергетики у 2003 році : звіт Мінпаливенерго України за 2003 рік від 20.02.2004 р. – К., 2004.
3. Борисов Н. А. Реабилитация ТЭС – обеспечение устойчивой работы объединенной энергосистемы Украины / Н. А. Борисов // Энергетика и электрификация. – 2004. – № 3. – С. 2–3.

Отримано 30.10.2012. ХДУХТ, Харків.

© А.В. Артьомова, О.С. Ніконов, 2012.

УДК 336.1+339.7

Н.М. Тягунова, канд. екон. наук, проф. (ПУЕТ, Полтава)

В.В. Лісіца, канд. екон. наук, доц. (ПУЕТ, Полтава)

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ФОРМАТІВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ТА ЇХ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Наведено результати досліджень щодо трактування понять «формат» та «модель» у роздрібній торгівлі України, розглянуто основні підходи до визначення даних термінів у наукових джерелах, проаналізовано основні тенденції та проблеми формування форматів у роздрібній торгівлі України.

Представлены результаты исследования понятий «формат» и «модель» в розничной торговле Украины, рассмотрены основные подходы к определению данных понятий в научной литературе, определены основные тенденции и проблемы формирования форматов в розничной торговле Украины.

The article presents the results of investigating the definition of “format” and “model” in retail trade of Ukraine and considers the main approaches to the definition of these concepts in Foreign and Ukrainian literatures. The author has determined the main trends and difficulties in forming the formats in retail trade of Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах економічної кризи зростання обсягів діяльності роздрібних компаній, а також можливості для розвитку бізнесу стримуються під впливом низки чинників, а саме: зменшенням ринкового простору в містах, зниженням